

Roll No. ....

144/C

Total No. of Questions : 16]

[Total No. of Printed Pages : 7

SS

2038

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
FUNDAMENTALS OF e-BUSINESS
(Commerce Group)
(Punjabi, Hindi and English Versions)
(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 50

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ
 144/C ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ
 ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ
 ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ (ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ੲ ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ) ਹੋਣਗੇ ।

ਭਾਗ-ੳ

(v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 6 ਉਪ ਭਾਗ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ
 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ
 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ/ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਗ-ਅ

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 7 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਤੋਂ 10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ
 ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੲ

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਤੋਂ 14 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਭਾਗ ਤੋਂ ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ
 ਦੇ ਉੱਤਰ 15 ਤੋਂ 20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਗ-ਸ

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 15 'ਤੇ 16 ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ,
 ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ 3-4 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

144/C-SS

[Turn over

(2)

ਭਾਗ-ੳ

1. (i) ਵਿੰਡੋਜ਼ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਯੂਜ਼ਰ ..... ਹੈ । (ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ) 1
- (ii) ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਕੀ ਹੈ ? 1
- (iii) ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉਪਲਬੱਧ ਹੈ 1
  - (ਕ) ਕੇਵਲ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ
  - (ਖ) ਕੇਵਲ ਰਾਤ ਦੌਰਾਨ
  - (ਗ) ਛੁਟਿਆਂ ਵਿੱਚ
  - (ਘ) ਹਫਤੇ ਦੇ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ
- (iv) ਈ-ਨਕਦੀ ਕੀ ਹੈ ? 1
- (v) ਵੋਲਟਾਇਲ ਮੇਮਰੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੋ ? 1
- (vi) B2B ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1

6×1=6

ਭਾਗ-ਅ

2. ਈ-ਵਪਾਰ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 2
3. ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ । 2
4. ਇੰਕਜੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
5. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2
6. ਅਸੈਂਬਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ ? 2
7. ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਕੀ ਹੈ ? 2

6×2=12

ਭਾਗ-ਬ

8. ਮਲਟੀਮੀਡਿਆ ਯੰਤਰ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ ? 1+3
9. ਇੰਟਰਨੈਟ-ਸੁਰਖਿਆਂ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕਦਮ ਚੁਕਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? 4
10. ਵੈਬ-ਪਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 4
11. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? 4
12. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ? 1+3
13. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਈ-ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ ? 1+3
14. ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 4

5×4=20

144/C-SS

(3)

ਭਾਗ-ਸ

15. ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ? 6

ਜਾਂ

ਅਲਗ-ਅਲਗ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮੈਮਰੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । ਸੈਕੰਡਰੀ ਮੈਮਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮੈਮਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ । 6

16. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । 6

ਜਾਂ

ਈ-ਟਰੇਡਿੰਗ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । 6

6×2=12

(Hindi Version)

ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 144/C अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) प्रश्न पत्र के चार भाग (भाग-क, भाग-ख, भाग-ग तथा भाग-घ) होंगे।

भाग-क

(v) प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक के 6 उपभाग हैं। प्रत्येक भाग का उत्तर 1-15 शब्दों में दिया जाना चाहिए। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में एक शब्द या एक वाक्य के उत्तर वाले प्रश्न/खाली स्थान भरने/सही अथवा गलत/बहुविकल्पी पसन्द के प्रश्न हो सकते हैं।

भाग-ख

(vi) प्रश्न सं. 2 से 7 प्रत्येक के दो अंक होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर 5 से 10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

भाग-ग

(vii) प्रश्न सं. 8 से 14 प्रत्येक 4 अंकों के होंगे। इस खण्ड से पाँच प्रश्न कीजिए। इन प्रश्नों के उत्तर 15 से 20 पंक्तियों में दिए जाने चाहिए।

भाग-घ

(viii) प्रश्न सं. 15 से 16 आन्तरिक चयन वाले प्रत्येक छः अंकों के होंगे। इन प्रश्नों का उत्तर, उत्तर पुस्तिका के 3-4 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (i) विण्डोज़ एक ग्राफिक्स यूज़र ..... है। (रिक्त स्थान भरने) 1

(ii) सॉफ्टवेयर क्या है ? 1

(iii) ई-मार्किटिंग उपलब्ध है 1

(a) केवल कार्य के घण्टों में

(b) केवल रात के समय

(c) छुट्टियों वाले दिन

(d) सप्ताह के सातों दिन 24 घण्टे।

144/C-SS

[Turn over]

(4)

- (iv) ई-नकदी क्या है ? 1
- (v) वोलाटाइल मैमरी का उदाहरण दें। 1
- (vi) B2B से क्या भाव है ? 1
- 6×1=6

भाग-ख

2. ई-व्यापार और परम्परागत व्यापार में कोई दो अन्तर बताएं। 2
3. ई-मेल के दो लाभ लिखें। 2
4. इंकजेट प्रिंटर क्या है ? 2
5. कम्प्यूटर की बैंकों में इस्तेमाल की व्याख्या करें। 2
6. एसेंबली भाषा क्या है ? 2
7. क्रेडिट कार्ड क्या है ? 2
- 6×2=12

भाग-ग

8. मल्टीमीडिया यन्त्र क्या है ? इसके क्या लाभ हैं ? 1+3
9. इंटरनेट सुरक्षा के लिए कौन-कौन से कदम उठाने चाहिए ? 4
10. वेब-पता से क्या भाव है ? 4
11. सॉफ्टवेयर किसको कहते हैं ? इसकी अलग-अलग किसमें कौन-सी हैं ? 4
12. सूचना तकनीक क्या है ? इसकी महत्ता लिखें। 1+3
13. इलेक्ट्रॉनिक भुगतान प्रणाली से क्या भाव है ? ई-भुगतान के क्या लाभ हैं ? 1+3
14. कोई चार प्रोसेसिंग यन्त्रों के नाम लिखें। 4
- 5×4=20

144/C-SS

(5)

भाग-घ

15. कम्प्यूटर से क्या भाव है ? इनकी क्या विशेषताएं हैं ?

6

अथवा

अलग-अलग किस्म के सेकेण्डरी मेमोरी के बारे में लिखें। सेकेण्डरी मेमोरी और प्राइमरी मेमोरी में अन्तर लिखें।

6

16. ई-बैंकिंग के महत्त्व एवं सीमाओं के बारे में लिखें।

6

अथवा

ई-ट्रेडिंग के लाभ और हानियों के बारे में लिखें।

6

6×2=12

(English Version)

Note : (i) You must write the subject-code/paper-code **144/C** in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) The question paper will have four Parts i.e. A, B, C and D.

Part-A

(v) Question No. 1 consists of 6 subparts carrying 1 mark each. Answer of each part should be given in 1-15 words. Objective type questions may include questions with one word or one sentence answer/ fill in the blanks/true or false/multiple choice type questions.

Part-B

(vi) Question No. 2 to 7 will carry 2 marks each. Answer of these questions should be given in 5 to 10 lines.

(6)

Part-C

(vii) Question No. 8 to 14 will carry 4 marks each. Attempt total five questions from this part. Answer of these questions should be given in 15 to 20 lines.

Part-D

(viii) Question No. 15 and 16 will carry 6 marks each with internal choice. Answer of these questions should be given in 3-4 pages of the answer-book.

Part-A

1.	(i)	Windows is a graphic user	?(fill in the blanks)	1
	(ii)	What is Software ?		1
	(iii)	E-Marketing is available		1
		(a)	During working hours	
		(b)	On holidays	
		(c)	During Nights only	
		(d)	24 Hours and 7 days.	
	(iv)	What is E-cash ?		1
	(v)	Give an example of volatile memory.		1
	(vi)	What is B2B ?		1
				6×1=6

Part-B

2.	Give any two differences between E-Trade and Traditional Trade.	2
3.	Write two advantages of E-Mail.	2
4.	What is Ink Jet Printer ?	2
5.	Explain the use of computers in Banks.	2
6.	What is Assembly Language ?	2
7.	What is Credit Card ?	2
		6×2=12

Part-C

8.	What are Multimedia devices ? What are its uses ?	1+3
9.	What are the various steps to be taken for Internet-security ?	4

144/C-SS

(7)

10. What is meant by Web Address ? 4
11. What is Software ? What are its various types ? 4
12. What is the Information Technology ? Write its Importance. 1+3
13. What is meant by EPS ? What are its benefits ? 1+3
14. Name any four Processing Devices. 4

5×4=20

Part-D

15. What is meant by Computer ? What are its features ? 6

or

Explain various types of secondary memory. Write difference between Primary memory and Secondary memory. 6

16. What is e-Banking ? Write about its importance. 6

or

Write benefits and limitations of E-Trading. 6

6×2=12